

Lucyna KRENZ-BRZOZOWSKA: *Das Notationssystem von Heinz Matyssek. Die Realität seiner Anwendung und sein generatives Potenzial beim Konsektivdolmetschen.*

Posener Beiträge zur Angewandten Linguistik. Herausgegeben von Waldemar Pfeiffer und Camilla Badstübner-Kizik, Band 3, Frankfurt am Main: Peter Lang,

ISBN 978-3-631-64274-0, 374 strony

Recenzował dr hab. **Artur Dariusz KUBACKI**

Katedra Językoznawstwa Niemieckiego

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie

ul. Studencka, 531-116 Kraków

kubart@post.pl

Monografia Lucyny Krenz-Brzozowskiej jest niezwykle ważnym głosem w dyskusji nad problematyką tzw. komunikacji zapośredniczonej, czyli porozumiewania się przy udziale tłumacza. Zasluguje ona na szczególną uwagę ze względu na unikatowe na rynku wydawniczym badania empiryczne przeprowadzone w Niemczech wśród czynnych zawodowo tłumaczy ustnych oraz adeptów tego zawodu, które z powodzeniem mogą stanowić punkt wyjścia do opracowania systemu kształcenia rodzimych tłumaczy ustnych wykorzystujących podczas tłumaczenia konsekwentnie technikę sporządzania notatek.

Zasadniczym przedmiotem badawczym monografii jest potencjał generatywny systemu notacji Heinza Matysseka i jego praktyczne wykorzystanie w kształceniu tłumaczy słowa żywego. Matyssek (1989) jest autorem dwutomowego kompendium, w którym wyłożył on jeden z najbardziej znanych i najczęściej stosowanych systemów notacji na świecie.

Przedłożona do recenzji monografia jest pracą o charakterze teoretyczno-aplikacyjnym składającą się łącznie z 14 rozdziałów oraz spisu literatury, przy czym rozdziały 1-9 stanowią część teoretyczną, zaś rozdziały 10-14 tworzą część analityczną. Po przedstawieniu w pierwszych trzech rozdziałach przedmiotu badań i celów badawczych, usytuowaniu przedmiotu rozprawy, tj. tłumaczenia konsekwentnego i systemów notacji, w kontekście historycznym oraz zdefiniowaniu i uporządkowaniu rudymenarnych

pojęć terminologicznych Autorka – w rozdziale czwartym i piątym – w sposób selektywny i jednocześnie niezwykle precyzyjny – omawia najważniejsze koncepcje naukowe dotyczące tłumaczenia konsekutywnego oraz kompetencji translatorskich tłumacza ustnego, w tym znajomości i umiejętności stosowania technik notacji. W kolejnych trzech rozdziałach Autorka z niezwykłą akrybią przedstawia założenia teoretyczne modelu tłumaczenia konsekutywnego Jerzego Żmudzkiego, a także systemu notacji Heinza Matyska, przy czym uzupełnia ten model o subfazę sporządzania notatek, czyniąc to oddzielnie dla języka wyjściowego i dla języka docelowego. W rozdziałach 9-11 Autorka prezentuje własne badania empiryczne, wykorzystując przede wszystkim metody socjologiczne, w tym ankietę, ilościową i jakościową analizę treści notatek, a także tekstów wyjściowych i docelowych. W rozdziałach 12-13 Uczona dokładnie omawia wyniki ankiet oraz ilościowej i jakościowej analizy wykorzystania przez tłumaczy reguł i znaków notacji Matyska. W oparciu o przebadany system jego notacji Autorka proponuje rudymetarny model notacji, który może stanowić – jak wspomniano powyżej – znakomity punkt wyjścia do opracowania nadal brakującego w Polsce modelu nauczania notacji. W ostatnim rozdziale Autorka poddaje badaniom język notacji oraz tekst notacyjny jako gatunek tekstu użytkowego.

Wyniki badań Lucyny Krenz-Brzozowskiej pozwoliły m.in. na (1) wyodrębnienie uniwersalnych znaków oraz podstawowych reguł notacyjnych z systemu notacji Matyska posiadających szczególnie wysoki potencjał generatywny i stosowanych niezależnie od języka notacji, (2) stworzenie indywidualnego modelu notowania przez tłumacza na bazie systemu Matyska, (3) stwierdzenie, iż tłumaczenie konsekutywne przebiega naprzemiennie, tj. według modelu zarówno przy użyciu notacji w języku docelowym, jak i przy użyciu notacji w języku wyjściowym, a czasami nawet z punktowym zastosowaniem trzeciego i innych języków, (4) potwierdzenie założeń teoretycznych prof. Żmudzkiego, że notatki stanowią w stosunku do tekstu wyjściowego i docelowego „subtekst”, którego interpretacja zależy od zapamiętanych wyników recepcji tekstu wyjściowego, (5) określenie cech, którymi powinny charakteryzować się efektywne notatki, ponieważ tworzą one tzw. tekst notacyjny będący odrębnym gatunkiem tekstu. Warto przy tym podkreślić, iż Lucyna Krenz-Brzozowska jako pierwsza zbadała empirycznie wyodrębniony przez innych naukowców język notacji i podjęła polemikę w tej kwestii z ich poglądami.

Przeprowadzone przez poznańską germanistkę pionierskie badania w zakresie ewaluacji i wykorzystania potencjału generatywnego systemu notacji Matyska mogą stanowić doskonałą bazę do stworzenia jednolitej metodologii nauczania notacji na kierunkach translatorskich. Obecnie na polskich uczelniach praktycznie nie oferuje się kształcenia umiejętności sporządzania notatek podczas tłumaczenia konsekutywnego, a deficyty w tym zakresie widoczne są podczas egzaminu państwowego na tłumacza przysięgłego przeprowadzanego przez Państwową Komisję Egzaminacyjną w Ministerstwie Sprawiedliwości, podczas którego ponad 3/4 egzaminowanych nie zdaje egzaminu ustnego. Stąd zaprezentowane w pracy Autorki wnioski mają szczególne znaczenie aplikatywne dla metodyki nauczania tłumaczenia konsekutywnego z wykorzystaniem systemu notacji.

Konkludując, praca Lucyny Krenz-Brzozowskiej stanowi istotny wkład do dyskusji nad problematyką tłumaczeń ustnych z wykorzystaniem techniki notacji i jako taka winna stanowić obowiązkową lekturę dla wszystkich, którzy na co dzień zajmują się zagadnieniami przekładu konsekutywnego – od już praktykujących tłumaczy począwszy, poprzez adeptów tej profesji, a skończywszy na studentach oraz wykładowcach akademickich. Należy także dodać, że książka jest napisana przystępną i bardzo poprawną niemiecką, co w dobie dzisiejszego powszechnego obniżania standardów jakości słowa drukowanego stanowi jej dodatkową zaletę.

